22/06/2023

Επίσκοπος Λήδρας: Ο Θρησκευτικός τουρισμός τότε και σήμερα

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

Ο Επίσκοπος Λήδρας και Καθηγούμενος της Ιεράς Βασιλικής και Σταυροπηγιακής Μονής Μαχαιρά κ. Επιφάνιος έστειλε χαιρετισμό στην ΙΕ΄ Συνάντηση των εκπροσώπων των Εκκλησιαστικών Περιφερειών και Μονών στο Συνοδικό Γραφείο Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας Κύπρου που πραγματοποιήθηκε στις 20 Ιουνίου 2023.

Στο χαιρετισμό του τον οποίο ανέγνωσε ο **Αρχιμανδρίτης Φιλόθεος Μαχαιριώτης**, ως εκπρόσωπος της Μονής, τόνισε ότι ο **θρησκευτικός τουρισμός** δεν είναι μία τάση της εποχής. Υπογράμμισε ότι παλαιότερα οι πιστοί

επισκέπτονταν τους τόπους λατρείας για πνευματικούς σκοπούς, ενώ σήμερα πηγαίνουν ως τουρίστες για να δουν αξιοθέατα.

Η ομιλία του επισκόπου Λήδρας

*Ὁ **θρησκευτικὸς τουρισμὸς** δὲν ἀποτελεῖ ἕνα νέο γεγονὸς στὴν ἐποχή μας. Ἀποτελεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν προσκυνηματικῶν περιηγήσεων ποὺ πραγματοποιοῦνταν καὶ πραγματοποιοῦνται μέχρι σήμερα, ὅμως ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ μεταξύ τους.*

Οἱ προσκυνηματικὲς περιηγήσεις γίνονταν καὶ γίνονται γιὰ καθαρὰ πνευματικοὺς λόγους. Αὐτοὶ οἱ πνευματικοὶ λόγοι ἀποσκοποῦσαν στὴν λήψη θείας εὐλογίας καὶ χάριτος ἀπὸ θαυματουργικὲς εἰκόνες, ἅγια λείψανα ἢ προσωπικὰ ἀντικείμενα Ἁγίου, ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη στοὺς τόπους καὶ στοὺς χώρους ἀσκήσεώς του, ἐμβάπτιση σὲ ἁγιαστικὲς πηγές, μετοχὴ σὲ μοναστηριακὲς ἀκολουθίες, προετοιμασία διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετάληψη τοῦ Παναχράντου Σώματος καὶ τοῦ Πανακηράτου Αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, οἱ προσκυνηματικὲς περιηγήσεις συνοδεύονταν ἀπὸ πνευματικὲς ἀσκήσεις• πεζοπορίες (ὅπως ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης), νηστεῖες, χαμαικοιτίες, γονυκλισίες, γονυπετεῖες (ὅπως συμβαίνει μέχρι σήμερα στὴν Παναγία τῆς Τήνου). Σκοπὸς καὶ στόχος ἦταν καὶ εἶναι ἡ προσέγγιση καὶ ἡ σύγκραση μὲ τὸ θεῖο καὶ τὸν Θεόν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὁ θρησκευτικὸς τουρισμὸς γίνεται περισσότερο γιὰ χαλαρωτικοὺς καὶ ψυχαγωγικοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ τουριστικούς, δηλ. τὴν θέαση ἀξιοθεάτων. Στὸν θρησκευτικὸ τουρισμὸ ἐντάσσονται μὲν τὰ θρησκευτικὰ μνημεῖα, πλὴν ὅμως, ἡ ἐπισκεψιμότητὰ τους περικλείεται στὰ ὅρια τῆς θέας ἑνὸς ἀξιοθέατου ποὺ περιεργάζονται οἱ ἐπισκέπτες ἀδιάφορα, ἐρωτηματικά, ἀπαθῶς, ὄχι μόνον ἐξ ἀποστάσεως σωματικῆς ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀποστάσεως νοερῆς καὶ καρδιακῆς. Στέκεται ὁ ἐπισκέπτης ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ χώρου, ἀτενίζει τὴν ἐξωτερικὴ καλλιτεχνία, καὶ ἀκολούθως στρέφει τὰ νῶτα ἐξερχόμενος• ὅπως εἰσῆλθε, οὕτως καὶ ἐξῆλθε.

Ἐὰν προκύψει ὁ ξεναγὸς νὰ εἶναι εὐλαβής, κατὰ τὸ μέτρο τῆς εὐλάβειάς του θὰ προσθέσει καὶ θὰ κεντρίσει τὸ φιλοπερίεργο τοῦ θρησκευτικοῦ τουρίστα στὸ κάτι τι περαιτέρω, ἀλλιῶς θὰ παραμείνει στὰ ἐξωτερικὰ καὶ τετριμμένα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ὁ ἐπισκέπτης ὠφελεῖται φευγαλέα, λαμβάνει – ἂν τὴν λάβει- πρὸς στιγμὴν τὴν αὔρα τῆς πνευματικότητας τοῦ ἱεροῦ χώρου, καὶ ἀκολούθως τὴν λησμονεῖ, διότι δὲν τὴν γεύθηκε. Ἐπειδὴ δὲν γεύθηκε, δὲν ἀποτυπώνεται τὸ ἴχνος της στὴν καρδιά του, γι' αὐτὸ καὶ μένει κενὸς καὶ κατ' ἐπέκταση ἀσυγκίνητος καὶ ἀδιάφορος, μὴ μπορώντας νὰ ἀξιολογήσει σωστὰ τὸν εὐεργέτη του. Μάλιστα, τολμῶ καὶ λέω «τὸν εὐεργέτη του», διότι ὁ Θεὸς κατέστησε τὸν Ἕλληνα εὐεργέτη τῆς οἰκουμένης. Ὅταν τὸν πλησίασαν οἱ Ἕλληνες στὴν ἐπὶ γῆς σαρκοφόρο παρουσία του, δὲν εἶχε πεῖ, «ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου»;

(Ἰω. ιβ’ 23). Ναί, ἀλλὰ τὴν θεία τοποθέτηση ἐπακολουθεῖ ἡ εὐθύνη, ἡ ὑποχρέωση, ἡ μετ’ ἐπιμελείας ἐκπλήρωση τοῦ ἔργου, καὶ κατὰ τὸ μέτρο τῆς ἐκπλήρωσης θὰ ὑπάρξει καὶ ἡ ἐπιβράβευσις, ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης (πρβλ. Β΄ Τιμ. δ΄ 8).

Σ’ αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ σταθοῦμε, διότι εἶναι μεγίστης σημασίας ἡ μετ’ ἐπιμελείας ἐκπλήρωση τοῦ θείου ἔργου. Σ’ αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ καταθέσουμε τὴν δική μας εὐθύνη καὶ τὴν δική μας ὑποχρέωση. Πρῶτα ὅμως, πρὶν προχωρήσουμε, εἶναι σημαντικὸ καὶ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ νὰ καταθέσουμε τὸ «γνῶθι σαὐτόν», διότι εἶναι σημαντικὸ νὰ γνωρίζουμε τὸ εἶναι μας, ποιοὶ εἴμαστε, τί ἔχουμε καὶ τί δίνουμε.

Καὶ πρῶτον, ἐμεῖς εἴμαστε Ρωμηοί, Ἕλληνες ἐνχριστοποιημένοι, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός, οἱ φίλοι τοῦ Υἱοῦ, οἱ κεχρισμένοι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οἱ κεχαριτωμένοι. Τί ἔχουμε; τὸν θησαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν (Β’ Κορ. δ΄ 7), τὸν ***Κύριον της Δόξης*** *ἔνοικον ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἡμῶν ὑπάρξει, τὴν θείαν ἀποκάλυψιν ἐν ἀληθείᾳ, τὴν ἀγαπητικὴν κοινωνίαν μετὰ τοῦ θείου Προσώπου, τὴν ἀληθινὴν καὶ εὐάρεστον λατρείαν, τὸ δόγμα τῆς Πίστεως ἀκραιφνέστατον. Τί δίνουμε; Τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν δικαίωση τοῦ Θεοῦ, τὴν σφραγῖδα τῆς θείας ἐξομοίωσης, τὴν ἐπανάληψη τοῦ Θεανθρωπίνου ἤθους στὴν γενεά μας, τὴν ἀκτῖνα τῆς θείας ἀγάπης καὶ χαρᾶς στὴν καταχνιά, τὴν αὐχμηρότητα καὶ τὸ σκότος αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος. Πῶς δίνουμε ὅλα ὅσα προαναφέραμε; Μὲ αὐτὴ τὴν ἐρώτηση ἐπανερχόμαστε, γιὰ νὰ καταθέσουμε τὴν δική μας εὐθύνη καὶ ὑποχρέωση, ἡ ὁποία χωρίζεται σὲ δύο ἐπίπεδα, τὸ ἄμεσο καὶ τὸ ἔμμεσο.*

Ὅταν ἀναφερόμαστε στὸ ἄμεσο ἐπίπεδο ἐννοοῦμε τὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς συναναστροφή, εἴτε μὲ τοὺς προσκυνητὲς εἴτε μὲ τοὺς τουρίστες. Σ΄ αὐτὴ τὴν περίπτωση, ἡ δική μας κατάθεση θὰ γίνει μὲ ἕνα χαμόγελο, μιὰ καλὴ κουβέντα, ἕνα πνευματικὸ λόγο, ἕνα ποτήρι νερό, ἕνα κέρασμα, μιὰ εὐλογία, δηλαδὴ μιὰ εἰκόνα ἢ ἕνα φυλλάδιο ἢ ἕνα ἐνθύμιο, μὲ εὐγενικὴ συμπεριφορά, μακροθυμία καὶ ἐπιείκεια στὶς ὁποιεσδήποτε ἀταξίες, μὲ εὐγενικὴ ὑπόδειξη. Ἐὰν μᾶς ζητήσουν νὰ τοὺς ξεναγήσουμε, δὲν πρέπει νὰ ἀρκεστοῦμε μόνο στὰ ἱστορικὰ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ εἶναι καλύτερο καὶ προτιμότερο νὰ ἀναφερθοῦμε καὶ σὲ πνευματικὰ θέματα ἁγιότητας. Τέτοια θέματα μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ προσευχή, οἱ ἀκολουθίες, τὸ καθημερινὸ πρόγραμμα, ἡ διατροφή, ἡ διακονία ὡς θυσιαστικὴ προσφορά, τὸ ἀμέριμνο ἀλλὰ ὄχι ἀδιάφορο, τὸ ἀνενημέρωτο ἀλλὰ ὄχι τὸ ἀκοινώνητο, τὸ ἀδολεσχητικὸ ἀλλὰ ὄχι τὸ ἀρρέμβαστο, τὸ ἀγαπητικὰ θυσιαστικὸ ἀλλὰ ὄχι τὸ ἐγωιστικὰ θυσιασμένον.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅταν ἀναφερόμαστε στὸ ἔμμεσο ἐπίπεδο, ἐννοοῦμε τὴν συνάντηση μὲ τὸν προσκυνητὴ ἢ τὸν τουρίστα μέσῳ ἐντύπων, μικροῦ ἢ μεγάλου μήκους ταινιῶν, τοῦ λόγου τοῦ ξεναγοῦ ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι σφαιρικὰ καταρτισμένος. Μὲ αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἐννοοῦμε ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνο στὰ ἱστορικὰ καὶ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα καταρτισμένος, ἀλλὰ καὶ στὴν πνευματικότητα καὶ στοὺς συμβολισμοὺς καὶ στὸ πνεῦμα τῆς παράδοσής μας, τόσο τῆς ἱστορικῆς, ὅσο καὶ

κυρίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς: «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἑβρ. ιγ΄ 8).

Ὡς ἐκ τούτων, ὀφείλομε πρῶτα ἀπ᾽ ὅλα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ ἐπιμελούμαστε τὸν δικό μας προσωπικὸ ἁγιασμό, παραδιδόμενοι στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἡ Χάρις ἡ πλεονάσασα εἰς ἡμᾶς «μορφοποιήσῃ τὸν Κύριον ἡμῶν ***Ἰησοῦν Χριστὸν»*** *σὲ ὅλη τὴν ὕπαρξή μας. Τοῦτο θὰ ἐκπληρώσει σ᾽ ἐμᾶς τὸ εὐαγγελικὸν λόγιον: «οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. ε΄ 16). Παράλληλα, ὀφείλομε νὰ ἀσφαλίσωμε στὸν χῶρό μας τὴν ἡσυχία, τὴν τάξη, τὸ πρόγραμμα, οὕτως ὥστε νὰ διατηρήσουμε τὴν ποιότητα τῆς θείας εὐαγγελικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς μας· ἡ ποσότητα τῆς νόμιμης ἄθλησης θὰ μᾶς ὁδηγήσει στὴν ποιότητα τῆς πνευματικῆς δόξας.*

Συνωδὰ τοῦ προσωπικοῦ μας ἁγιασμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ λάμπει τὸ θεῖό του φῶς πᾶσιν ἀνθρώποις, χρειάζεται καὶ ἡ ἑτοιμασία κειμένων καὶ ταινιῶν, ὅπου θὰ κατατίθεται ἡ δική μας ταυτότητα, τόσον ἡ ἱστορικὴ καὶ πολιτειακὴ ὅσον καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ πολιτισμική, ἡ ταυτότητά μας τῆς Ρωμηοσύνης. Πρέπει νὰ λάβουμε ὑπόψη ὅτι τὸ ὑλικὸ θὰ πρέπει νὰ διαμορφωθεῖ μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε παιδαγωγικὰ νὰ καλλιεργεῖ τοὺς προσκυνητὲς καὶ τοὺς τουρίστες, ἀλλὰ καὶ ὅλους ὅσοι συμβάλλουν σ᾽ αὐτὴ τὴν θρησκευτικὴ καὶ τὴν προσκυνηματικὴ διαδικασία, π.χ. τοὺς ξεναγούς.

Ἐπίκεντρο δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ μαμωνᾶς, ἀλλὰ ἡ μαρτυρία Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παρακαλοῦμε καὶ εὐχόμαστε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φωτίσει καὶ νὰ μᾶς εὐλογήσει νὰ τὸ πετύχουμε. Ἀμήν.